

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللهم صل على محمد و آل محمد

الحمد لله رب العالمين

سوره مبارکه حمد (ثواب قرائت)

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: از پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم شنیدم که فرمود: به تحقیق خدای متعال به من گفته: ای محمد به تو هفت آیه از مثنوی و قرآن عظیم داده ایم. پس فاتحه الکتاب را جدا کرد و بر من منت گذاشت آن را در برابر قرآن عظیم قرار داد». تفسیر البرهان ج ۱ ص ۱۰۴

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: فضیلت سوره حمد مانند فضیلت حاملان عرش است، هر کس آن را قرائت کند، ثوابی مانند ثواب حاملان عرش به او داده می شود. مستدرک الوسائل ج ۴ ص ۳۳۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هر کس سوره حمد را قرائت کند خداوند به عدد خواندن تمام کتابهایی که از آسمان نازل شده به او ثواب و پاداش عنایت می فرماید. الاختصاص ص ۳۹

ابن عباس از پیامبر اکرم «صلی الله علیه و آله وسلم» نقل کرده است که: سوره حمد دو سوم قرآن کریم است. مستدرک الوسائل ج ۴ ص ۳۳۱

در روایتی رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم آمده است: اگر سوره حمد را در یک کفه ُ میزان و باقی سوره های قرآن را در کفه ُ دیگر قرار دهند، سوره «حمد» هفت برابر سنگین تر است. مستدرک الوسائل ج ۴ ص ۳۳۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم: هر مسلمانی که سوره حمد را قرائت نماید، اجری مانند قرائت دو سوم قرآن به او عطا می شود، و نیز اجری مانند صدقه بر مردان و زنان مومن عنایت می شود. مجمع البیان ج ۱ ص ۳۶

ابن کعب می گوید: سوره فاتحه الکتاب را نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم قرائت کردم حضرت فرمود: قسم به کسی که جانم به دست اوست در تورات و انجیل و زبور و فرقان ، مثل این سوره نازل نشده است و این سوره مادر کتاب و مادر قران است و هفت آیه دارد و تقسیم می شود بین خدا و بنده اش، و برای بنده است آنچه که از خدا بخواهد. مستدرک الوسائل ج ۱

المیزان

حال آن معنای واحدی که غرض از کلام خدایتعالی است چیست ؟

از آیه : ((قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ، يَهْدِي بِهِ اللَّهُ...)) (مائده ۱۵-۱۶)، (از سوی خدا به سوی شما نوری و کتابی آشکار آمد، که به سوی خدا راه می نماید)... و آیاتی دیگر، که خاصیت و نتیجه از کتاب و کلام خود را هدایت بندگان دانسته ، فهمیده میشود:

که آن غرض واحد هدایت خلق است

پس در حقیقت هدایت خلق با نام خدا آغاز شده ، خدائی که مرجع همه بندگان است ، خدائی که رحمان است

و به همین جهت سبیل رحمتش را برای عموم بندگانش چه مؤمن و چه کافر بیان می کند، آن سبیلی که خیر هستی و زندگی آنان در پیمودن آن سبیل است ،

و خدائی که رحیم است ، و به همین جهت سبیل رحمت خاصه اش را برای خصوص مؤمنین بیان می کند، آن سبیلی که سعادت آخرت آنان را تأمین نموده ، و به دیدار پروردگارشان منتهی می شود،

و در جای دیگر از این دو قسم رحمتش ، یعنی رحمت عامه و خاصه اش خبر داده ، فرمود: ((وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۗ فَسَاكُنْهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ)) (اعراف ۱۵۶)، (رحمتم همه چیز را فرا گرفته ، و بزودی همه آن را به کسانی که تقوی پیشه کنند اختصاص می دهم) این ابتداء به نام خدا نسبت به تمامی قرآن بود، که گفتیم غرض از سراسر قرآن یک امر است ، و آن هدایت است ، که در آغاز قرآن این یک عمل با نام خدا آغاز شده است .

قراءة سورة حمد

به نام خداوند هستی بخش مهربان
ستایش خدای را که پروردگار جهانیان است
آن هستی بخش مهربان
صاحب روز جزا

[بار الها] تنها تو را می پرستیم و تنها از تو یاری
می جوئیم

ما را به راه راست هدایت فرما
راه آنان که موهبتشان دادی، نه راه غضب شدگان و
نه گمراهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا الضَّالِّينَ

حسن السؤال

چرا هر روز تکرارش می کنیم؟ (روزی ده مرتبه . در هر نمازی دو بار)

دلیل این تکرار چه می تواند باشد ؟

چه چیز مهمی در این سوره بوده که باید هر صبح و ظهر و شب خوانده شود؟

چه نکته مهمی در این سوره است که خداوند این قدر بر آن تاکید کرده؟

آیا منظور خدا این بوده که هر بار یک چیز جدید از آن یاد بگیریم؟

و ...

لازم است با قدرت فکر و ذکر و با خواندن مکرر آیات به تدریج به سمت کشف حقایق حرکت کرد و از این سفره که محب تزکیه و تعلیم الهی است به نحو احسن بهره مند شد و شاکر بود.

برخی از حقایق سوره که بصورت پیوسته باید در محور توجه و تفکر انسان باشد. عبارتند از...

- خدای یکتایی است.
- همه عالم به واسطه خداوند یکتا مدیریت می شود.
- هر چیزی در این عالم وابسته به اوست.
- او صفاتی مانند رحمانیت، رحیمیت و مالکیت دارد.
- تنها اوست که سزاوار پرستیده شدن است.
- تنها او می تواند انسان را هدایت کند.
- صراط مستقیمی هست.
- راه هدایت انسان در این صراط هست.
- غیر از این صراط هر چه هست، راه غضب شدگان و گمراهان است.

بررسی واژگان کلیدی

❖ اسم: وضع اثر در چیزی که با آن شناخته شود

❖ رحمان و رحیم: رحمت: تجلّی رأفت، ظهور حنّت، شفقت و در مقام تعلّق و اظهار است و در آن خیر و صلاح در نظر گرفته می‌شود، هرچند ناخوردنی یا درد یا ابتلائی را ایجاد کند؛ مانند دادن داروی تلخ به مریض.

• اما فرق میان صیغه رحمان و رحیم: اختلاف وزنشان و ویژگی‌های خاصّ هر يك از دو صیغه است؛ زیرا فَعِيل بر لزوم و ثبوت دلالت دارد و فَعْلان، بر پُري و گرمی و فراوانی دلالت می‌کند؛ خواه مادي باشید یا معنوي، یعنی کسی که از صفت پر است. بنابراین رحمان، کسی است که از رحمت پر شده و از آنجایی که پُري هر چیزی متناسب با همان چیز است، پُري حق تعالی از رحمت؛ عبارت خواهد بود از فعلیت یافتن رحمت فراگیر که همه موجودات و عموم ممکنات را در بر می‌گیرد و این در صورتی است که این صیغه به صورت معرف به الف و لام برای خدای تعالی بیاید. نمونه عمومیت و وسعت رحمت در قرآن، آیه زیر است:

سوره مبارکه غافر آیه 7: «رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا»، «پروردگارا، رحمت و دانش تو بر هر چیز احاطه دارد.»
اما رحیم: گفتیم که صیغه فَعِيل، بر ثبوت و اتّصاف ذات به صفتی، به صورت لازم دلالت می‌کند؛ زیرا کسره (در وزن فَعِيل) بر رسوخ صفت و ثبوت بیشتر آن دلالت می‌کند و یاء از حروف مد است و بر ادامه اتّصاف به صفت دلالت می‌کند و این تفاوت میان فَعْل و فَعِيل است - مانند: رَحِم و رَحِيم - . بنابراین رحیم، کسی است که دارای رحمت پایداری است که عموم را در بر نمی‌گیرد و از لحاظ کمی، وسعت ندارد و بر این اساس می‌گویند: خداوند نسبت به مومنان، یا در امور معنوي یا ویژگی‌های دیگر، رحیم است. مانند: انه هو الغفور الرحيم. همه مواردی که لفظ رحیم در آن به کار رفته، به توبه خداوند بر بندگان و آمرزش گناهان و بخشش خطاهای ایشان و امور معنوي بازمی‌گردد.

❖ مالک: تسلط بر چیزی است؛ به گونه ای که اختیار آن در دستش باشد و این تسلط یا به طور اصلي و فرعي، به ذات شیء منسوب است

بررسی واژگان کلیدی

- ❖ عبد: غایت (نهایت) تذلل (فروتنی) در برابر مولا، همراه با اطاعت است؛ و این معنا به صورت تکوینی یا اختیاری یا قراردادی است.
- ❖ اهدنا: از ریشه هدی، بیان راه رشد و توانایی رسیدن به چیزی است؛ یعنی دلالت به آن چیز.
- ❖ مستقیم: از ریشه قوم، اصل الواحد در ماده، آن چیزی است که در مقابل قعود (نشستن) است؛ یعنی راست ایستادن و فعلیت یافتن عمل؛ خواه مادی باشد یا معنوی
- ❖ نعمت: اصل الواحد در ماده، طیب عیش (خوشایندی زندگی) و حسن حال است و این ماده، در مقابل بؤس – به معنای مطلق شدت (سختی) و مضیقهُ (تنگی) است و می‌تواند مادی یا معنوی باشد.

غرض سوره

❖ خداوند در این سوره از ما خواسته است که...

برای قرار گرفتن در مسیر صراط مستقیم و جاری شدن رحیمیت خداوند به مالکیت اللاتلاق
خداوند یکتا که رب و سوق دهنده به سمت کمال است توجه کنیم و برای او عبد خالص باشیم و
در تمام لحظات به او استعانت ورزیم .

طهارت سوره

- چه کاری انجام دهیم تا غرض سوره در ما جاری گردد

باید توجه کنم که من مالک هیچ چیز نیستم و هر مالکیتی دارم اعتباریست و بعد از مرگ من از من گرفته خواهد شد جز انتخاب ها و اعمال من پس هر روز توجه خودم را به ربوبیت و مالکیت خداوند بیشتر کنم و اعمال خودم را همچون یک عبد خالص با دستورات الهی تراز کنم تا ان شاء الله در مسیر صراط مستقیم قرار گیرم .